

HVAD OLE „KEDELFØRER“ FORTALTE

Ved Chr. Larsen, Bakkerup.

I min Barndom og Ungdom havde mine Forældre og jeg en Nabo, som hed Ole Jørgensen, almindelig kaldet »Ole Kedelfører«. Han boede i et lille Hus og arbejdede hos en Gaardmand i Nøkkentved. Han fortalte mig tit en Del Smaatræk fra sin Ungdomstid af. Jeg skal prøve at optegne nogle af disse.

Han var født i Aaret 1830 i Store Merløse mellem Holbæk og Ringsted og tjente efter sin Konfirmation hos Bønder der i Omegnen, til han blev taget til Dragon og meldte sig i Næstved i 1851, altsaa lige efter Treaarskrigens Slutning. Han fortalte om, at det ikke var behageligt i Begyndelsen; at de skulde ligge inde i 3 Aar, turde de næsten ikke tænke paa. Hovedpøllen i Sengen var ikke trekantet som nu, men ganske rund, saa Hovedet vilde trille ned; de forsøgte at lægge Enden af Madrassen oven over for at faa et mere behageligt Leje, men det havde andre forsøgt før dem, det maatte de ikke. Den første Morgen blev de vækket ved, at en Hornblæser gik ude paa selve Kasernegangen og blæste Reveillen, saa de skulde nok komme ud af Sengene. Det varede dog ikke længe, før Soldaterlivet fangede Oles Interesse, saa han befandt sig ret vel ved at være der.

Efter endt Rekruttid blev Eskadronen sendt over til Sønderjylland, og Ole blev Oppasser først for en Løjtnant og siden for selve General Bülow. De laa i Kvarter hos Borgere i Flensborg, og medens Ole var Oppasser for nævnte Løjtnant, hændte det blandt



Ole Jørgensen.

andet, at han var med til at paagribe en Tyv. Løjtnanten kom en Dag henimod Aften og sagde: »Der bliver stjaalet Tørv her ude fra Skuret, du maa være med at paagribe Tyven, jeg véd, hvem det er; nu gaar jeg i Byen, men jeg skal nok snart vende hjem og komme ind omme bag fra, uden at nogen ser det; du tager Plads inde i Tørvehuset til Tyven kommer, saa paagraber du ham, jeg skal nok høre Larmen«. »Javel«, sagde Ole, »men kan jeg magte ham?« »Jo, det gaar nok«, svarede Løjtnanten. Det hele forløb programmæssigt. Ole sad lige inden for Indgangen, der blev lukket med en Planke. Tyven, en Mand, som boede der i Nærheden, kom med en Sæk og han havde sin Kone med sig; han flyttede Planken fra, gik ind og fyldte Sækken med Tørv; men nu rejste Ole sig, greb ham i Nakken og slæbte ham uden for, hvor meget han end strittede imod, Konen skældte ud paa Tysk, det bedste hun kunde. Løjtnanten kom nu til, og da de begge havde set, hvem Tyvene var, fik disse Lov til at gaa. Løjtnanten og Ole maatte siden møde paa Raadhuset til Forhør. Løjtnanten gik i fineste

Tøj foran opad Gaden, Ole fulgte bagefter, men maatte bære den sorte Sæk, hvilket han generede sig en Del ved. Tyven blev selvfølgelig dømt og straffet, men Ole blev almindelig kendt i den Del af Byen, og Folk sagde indbyrdes: »Der gaar den Dragon, som fangede Tyskeren«.

General Bülow havde Hovedkvarter i Flensborg og førte herskabelig Husholdning; han holdt baade Kusk og Tjener i Liberi foruden øvrigt Tyende. Ole blev Ordonnans hos Generalen og gik ham tilhaande med forskelligt, blandt andet maatte han hjælpe Generalen, naar denne skulde have sine Støvler paa. Generalen var jo en svær Mand, der ikke kunde bukke sig, han satte sig ned, og Ole stillede ham Støvlen paa Foden, saa havde han 2 Jærnkroge, lignende Kakkelovnskroge, dem tog han fat med i Stropperne, saa kunde han tage et godt Tag i Støvlerne.

En Dag, da Ole var inde hos Generalen, siger denne: »Ring paa Peter!« Ole gik hen ved Døren og trak i en Klokkestræng, som hængte dér, men da han ingen Klokke hørte, gav han sig til at trække rask væk. »Holdt, holdt!« sagde Generalen. Tjeneren kom nu farende i en voldsom Fart ad Gange og Trapper, han troede vel, der var sket en større Ulykke. »Ordonnansen ringede, og han ringede meget«, forklarede Generalen med sin grove Stemme. I Køkkenet og et Værelse ved Siden af, hvor Tjenerpersonalet opholdt sig, havde de tit en Del Spas for, Ole kunde gerne klare sig ved til sidst at sige: »Ja, men jeg kunde alligevel faa dig til at løbe, Peter, den Gang, jeg ringede dig ind til Generalen«. En anden Gang kom Tjeneren inde fra Generalen og ud i Køkkenet og siger hæsblæsende til Ole: »Du skal have mit Liberi paa og ind til Generalen; han vil

se, hvordan det passer dig«. »Aa, sikke noget Sludder, du vil narre mig«. »Jo, du skal med paa Vognen i Morgen til Præsentation i Stedet for mig, jeg skal blive her hjemme og hjælpe til i Huset til Selskabet, vi skal have bagefter«. Ole maatte skynde sig at iføre sig Tjenerens Tøj og melde sig hos Generalen. Frakken strammede lidt over Skulder og Bryst, men Generalen fandt, at det kunde nok lade sig gøre. Ole udførte saa Tjenerens Hverv paa Køreturen næste Dag og skilte sig godt fra det.

Ole forrettede Ordonnanstjeneste og blev sendt med Meldinger forskellige Steder hen; han kendte godt General de Meza og flere andre af den Tids berømte Mænd. Han opholdt sig i Flensborg i 1½ Aar og laa ogsaa en Tid i Garnison i Slesvig. Hjemrejsen, som skete i 1854, foregik over Rendsborg, Neumünster og Kiel til Dels med Jærnbane. Før han blev permitteret, købte han sig nyt Tøj af Klæde, Bønderkarlene paa hans Egn gik ellers klædt i Vadmel, saa han var den første, der mødte i Klædesklæder.

Et Par Aar efter træffer vi Ole i Tjeneste hos Gæstgiver F. D. Mellerup i Holbæk i det nuværende »Mellerupgaard« i Kirkestræde. I samme Gaard boede en Kedelfører, en ældre, ugift Kræmmer eller Købmand, hans Navn mindes jeg aldrig at have hørt; han var Hollænder og forhandlede Kobber- og Messingtøj. Efter Krigen mellem Danmark og Sverige fra 1658—1660 fik Hollænderne ved Fredsslutningen flere Handelsprivilegier her i Landet til Løn for de Tjenester, som de havde ydet Danmark under Krigen. Blandt disse Privilegier var det, at de fik Ret til i 200 Aar at rejse og forhandle Kobber- og Messingtøj omkring her i Landet; disse Varer kom

vel sagtens fra Holland af. I Holbæk boede en saadan Forhandler; han kaldtes Kedelfører og boede i Kirkestræde hos Mellerup, hvor han havde sit Hoveddepot; han var en rig Mand og holdt stort Køretøj, og det varede ikke ret længe, før Ole blev Karl hos ham og kørte for ham paa Landet med Varer. Et lille Træk maa jeg først fortælle: En Dag kørte de ud ad Roskilde Landevej, maaske for at røre Hestene. Kedelføreren kørte selv, og Ole sad ved Siden af. De røg begge Cigarer. Da de naar lidt uden for Byen, giver Hestene sig til at storme afsted og er ved at tage Magten fra Manden. Ole rejser sig saa op og tager fat med foran i Linerne; men derved knækker den ene af disse, Hestene bliver drejet til Siden og de vælter i Vejgrøften. Ole slap fri af Vognen, men Kedelføreren kom til at ligge under denne, som vendte Bunden i Vejret. Ole fik fat i Hestene og beroligede dem noget. »Hvor blev De af?« raaber han til sin Husbond. »Ja, jeg ligger her inde under«, svarer denne. »Ja, men er De kommet noget til?« »Nej, det tror jeg ikke«, blev der svaret igen. En Bonde kom imidlertid kørende og blev holdende paa Vejen som Tilskuer. »Kan du ikke staa af og hjælpe os lidt?« sagde Ole til ham; nej, han kunde ikke gaa fra Hestene. »Ja, men vil du saa ikke tage og køre din Vej, og det lidt snart, ellers skal jeg hjælpe dig afsted«, sagde Ole og fik fat i Pisken, som laa der ved Siden af. Bonden fik hurtigt samlet Tømmen og kørte sin Vej. Ole fik derefter rejst Vognen og befriet sin Husbond, som endnu dampede væk paa Cigaren, hvad Ole bemærkede til ham, og de morede sig begge derover. De spændte saa Hestene for og fortsatte Kørslen.

Naar de skulde paa Landet og handle, havde

de fuldt Læs af Kobber- og Messingvarer, store Kedler til Indmuring og andre Kedler og Kander og mindre Kobber- og Messinggenstande; gamle Sager toges vel ogsaa til Bytte. De kørte over det meste af Sjælland, og de havde visse bestemte Gaarde i de forskellige Egne, hvor de tog ind og opholdt sig en Dags Tid eller to. Naar de kom saadant et Sted henimod Aften, hændte det ofte, at der blev hugget Hovedet af et Par Høns eller en And, saa det stod paa Andesteg den næste Dag. Varerne blev undertiden opstillet i Bondens Øverstestue, og Folk fra Byen blev indbudt til at komme og tage dem i Øjesyn; der blev præsenteret en eller anden Messingkande for Kvinderne, banket varsomt paa Bunden af den, saa de kunde blive overbevist om, at det var gode Ting. Naar der ikke var mere Handel at gøre i den By, gik Rejsen næste Dag videre til et andet Sted. Kedelføreren var en vel anset Mand og betalte godt.

Saaledes gik der nogle Aar for Ole, indtil Aar 1860; saa hørte Privilegiet op og Kedelføreren rejste hjem til Holland. Ole, som var forlovet med en Pige, der tjente i Holbæk, rejste nu til Nøkkentved, hvor han havde en Søster boende, byggede sig et lille Hus dér og giftede sig. Han blev ret almindeligt kaldt Ole Kedelfører; under det Navn kendte Folk ham bedst. Som nævnt i Begyndelsen var vi Naboer, og jeg holdt meget af at høre ham fortælle om sine Ungdomsoplevelser. Han døde som Enkemand 1896.
